

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВОДИДАКТИКИ
[CURRENT ISSUES IN LINGUODIDACTICS]

УДК 81'243:37.091.3:378.147

Стаття надійшла до редакції [Article received] – 17.10.2025 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism] – 19.10.2025 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text] – 98 %

Прорецензовано [Peer-reviewed] – 15.12.2025 р.

Рекомендовано до друку [Recommended for publication] – 05.01.2026 р.

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2026.49.102-122>

ДИДАКТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ
ДОМАШНЬОГО ЧИТАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НІМЕЦЬКОЇ
МОВИ ЯК ОСНОВНОЇ: КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНИЙ ТА
КОМПЕТЕНТІСНИЙ ВИМІРИ

Тетяна Григорівна Грабазей (м. Київ, Україна)

gr.tetiana@gmail.com

асистент кафедри германської філології та перекладу
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(Міністерство освіти і науки України)
01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Любов Василівна Наконечна (м. Київ, Україна)

liubov.nakonechnaya@gmail.com

асистент кафедри германської філології та перекладу
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(Міністерство освіти і науки України)
01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Домашнє читання в сучасній системі викладання німецької мови як основної розглядається як складний інтегративний компонент навчального процесу, що поєднує формування рецептивних мовленнєвих умінь, розвиток когнітивних стратегій обробки текстової інформації та становлення іншомовної комунікативної

(Current issues in linguodidactics [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Challenges of Implementing Home Reading in Teaching German as a Second Language: A Systematic

Analysis of Didactic Approaches, Learner Outcomes, and Instructional Strategies (in Ukrainian)

[Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoï movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Grabazhei T. H. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com,

Nakonechna L. V. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

компетентності, однак у реальній педагогічній практиці воно часто реалізується фрагментарно, без належного методичного супроводу, системного добору текстів і чітко визначених критеріїв оцінювання результатів, що зумовлює зниження мотивації здобувачів освіти, поверхове розуміння змісту, домінування перекладного підходу та недостатній розвиток автономії читача, у зв'язку з чим у статті здійснюється комплексний аналіз дидактичних, методичних і психолінгвістичних проблем організації домашнього читання при вивченні німецької мови як основної з позицій компетентнісного та когнітивно-комунікативного підходів, обґрунтовується необхідність диференційованого добору художніх і навчально-пізнавальних текстів з урахуванням рівнів володіння мовою, вікових та індивідуальних особливостей учнів.

Пропонується модель поетапної організації роботи з текстом, що включає передтекстовий, текстовий і післятекстовий етапи з використанням стратегій прогнозування, семантичного згортання, інтерпретації та рефлексії, а також визначаються критерії ефективності домашнього читання як засобу формування лексичної, граматичної, дискурсивної й соціокультурної компетентностей, що дозволяє розглядати домашнє читання не лише як допоміжний елемент навчання, а як повноцінний інструмент розвитку академічної автономії та міжкультурної комунікації в процесі оволодіння німецькою мовою, актуалізуючи проблему наукового осмислення механізмів інтеграції читання у систему формування іншомовної компетентності та визначення оптимальних умов його реалізації в сучасному освітньому середовищі.

Ключові слова: домашнє читання, німецька мова як основна, іншомовна комунікативна компетентність, рецептивні види мовленнєвої діяльності, когнітивні стратегії читання, автономія учня, автентичний текст, диференційований добір текстів, методика навчання читанню, міжкультурна комунікація.

CHALLENGES OF IMPLEMENTING HOME READING IN TEACHING GERMAN AS A SECOND LANGUAGE: A SYSTEMATIC ANALYSIS OF DIDACTIC APPROACHES, LEARNER OUTCOMES, AND INSTRUCTIONAL STRATEGIES

Tetiana H. Grabazhei (Kyiv, Ukraine)

gr.tetiana@gmail.com

lecturer at Department of Department of German Philology and Translation

Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Ministry of Education and Science of Ukraine)

14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

(Актуальні питання лінгводидактики [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Дидактичні та методичні проблеми організації домашнього читання у процесі викладання німецької мови як основної: когнітивно-комунікативний та компетентнісний виміри (Українською) [Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoj movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Грабажей Т. Г. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com,

Наконечна Л. В. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>*Liubov V. Nakonechna* (Kyiv, Ukraine)liubov.nakonechnaya@gmail.com

lecturer at Department of Department of German Philology and Translation

Taras Shevchenko National University of Kyiv

(Ministry of Education and Science of Ukraine)

14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

Home reading in the contemporary system of teaching German as a major subject is considered a complex integrative component of the educational process, combining the formation of receptive language skills, the development of cognitive strategies for processing textual information, and the establishment of foreign language communicative competence. However, in actual pedagogical practice it is often implemented fragmentarily, without adequate methodological support, systematic text selection, or clearly defined assessment criteria, which leads to decreased learner motivation, superficial comprehension of content, dominance of the translation approach, and insufficient development of reader autonomy. Therefore, this article provides a comprehensive analysis of the didactic, methodological, and psycholinguistic problems of organizing home reading in the study of German as a major subject from the perspective of competence-based and cognitive-communicative approaches. It substantiates the necessity of differentiated selection of literary and educational texts, taking into account language proficiency levels, age, and individual learner characteristics.

A model of step-by-step text work is proposed, including pre-reading, while-reading, and post-reading stages with the use of strategies of prediction, semantic compression, interpretation, and reflection. Criteria for the effectiveness of home reading as a means of forming lexical, grammatical, discursive, and sociocultural competences are also defined. This allows home reading to be regarded not merely as an auxiliary element of instruction, but as a full-fledged instrument for developing academic autonomy and intercultural communication in the process of mastering German, highlighting the need for scholarly reflection on the mechanisms of integrating reading into the system of foreign language competence formation and determining the optimal conditions for its implementation in the modern educational environment.

Keywords: *home reading, German as a major subject, foreign language communicative competence, receptive language activities, cognitive reading strategies, learner autonomy, authentic text, differentiated text selection, methodology of teaching reading, intercultural communication.*

(Current issues in linguodidactics [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Challenges of Implementing Home Reading in Teaching German as a Second Language: A Systematic**Analysis of Didactic Approaches, Learner Outcomes, and Instructional Strategies** (in Ukrainian)**[Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoi movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]**© Grabazhei T. H. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com,Nakonechna L. V. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

Вступ. Домашнє читання в сучасній системі викладання німецької мови як основної посідає особливе місце як форма організації позааудиторної мовленнєвої діяльності, що спрямована на формування рецептивних умінь, розвиток стратегій розуміння тексту та розширення лінгвокультурного досвіду учнів, проте в реальній педагогічній практиці воно часто реалізується епізодично, без системного методичного забезпечення й чітко визначених дидактичних орієнтирів, що призводить до зниження навчальної мотивації, поверхового засвоєння змісту та обмеження потенціалу читання як засобу формування іншомовної комунікативної компетентності, на що звертає увагу Т. С. Токарева, визначаючи читання як ключовий компонент іншомовної підготовки майбутніх фахівців [1, с. 322].

Актуальність дослідження зумовлюється також тим, що в умовах переходу до компетентнісної моделі мовної освіти домашнє читання розглядається не лише як спосіб закріплення мовного матеріалу, а як засіб розвитку когнітивних процесів інтерпретації тексту та формування навичок самостійної навчальної діяльності, однак, як зазначає Г. М. Пономарьова, робота з художніми текстами в межах домашнього читання часто недооцінюється як окрема мовленнєва діяльність, що обмежує її дидактичний потенціал і не забезпечує повноцінного розвитку читальних умінь [2, с. 164].

Отже, **метою** статті є теоретичне осмислення та науковий аналіз дидактичних і методичних проблем організації домашнього читання при вивченні німецької мови як основної, а також обґрунтування моделі поетапної роботи з текстом як засобу формування іншомовної комунікативної компетентності, що передбачає визначення принципів добору текстів, опис основних стратегій розуміння та встановлення критеріїв ефективності позааудиторної читальної діяльності з урахуванням положень сучасних досліджень, які підкреслюють подвійний характер читання як мети та засобу навчання у вищій школі [3; 4].

Аналіз наукових досліджень засвідчує, що проблема навчання читанню в іншомовному середовищі активно вивчається в зарубіжній та вітчизняній лінгводидактиці, зокрема Р. Schröter та S. Schröder доводять, що труднощі читання в L2 німецькій мові зумовлені насамперед обмеженістю лінгвістичних навичок, а не дефіцитом базових когнітивних процесів [5, р. 120–122], тоді як J. Yamashita наголошує на потенціалі extensive reading як засобу розвитку глобального та

(Актуальні питання лінгводидактики [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Дидактичні та методичні проблеми організації домашнього читання у процесі викладання німецької мови як основної: когнітивно-комунікативний та компетентнісний виміри (Українською) [Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoï movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Грабажей Т. Г. [Grabzheï T. H.], gr.tetiana@gmail.com.

Наконеchna Л. В. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

детального розуміння тексту за умови тривалої й системної організації читальної діяльності [6, р. 665–668].

Водночас у працях, присвячених організації домашнього читання, воно здебільшого розглядається як допоміжний методичний прийом, що супроводжує аудиторну роботу, тоді як, за спостереженнями Н. С. Станкевич, саме позааудиторне читання створює умови для формування автономії учня й розвитку стійких навичок інтерпретації тексту [7, с. 159], а Н. Стеценко підкреслює його значущість у процесі формування професійно-комунікативної компетентності у вищій школі [8, с. 148–152], що засвідчує необхідність комплексного лінгводидактичного осмислення проблем організації домашнього читання при вивченні німецької мови як основної.

Виклад основного матеріалу. Домашнє читання при вивченні німецької мови у вищій школі є складним когнітивним процесом, що включає поєднання кількох взаємопов'язаних компонентів: розпізнавання лексичних одиниць, синтаксичний аналіз, інтеграцію смислових блоків та формування узагальнень, які забезпечують глибоке розуміння тексту та розвиток аналітичного мислення студентів. Як зазначають P. Schröter та S. Schröder, труднощі студентів у читанні L2 здебільшого пов'язані з недостатнім розвитком лінгвістичних умінь, а не дефіцитом базових когнітивних процесів сприйняття тексту [5, с. 120–122], що підкреслює необхідність цілеспрямованого формування когнітивних стратегій у процесі домашнього читання.

Основними когнітивними процесами, що активізуються під час читання іншомовних академічних текстів, є виділення ключової інформації, прогнозування змісту, логічне групування смислових одиниць та інтеграція нової інформації з попередніми знаннями студентів. Розуміння тексту залежить від обсягу словникового запасу, рівня опанування граматичних конструкцій та здатності до синтаксичного аналізу, а також від умінь використовувати когнітивні стратегії, які дозволяють ефективно обробляти текстову інформацію [6, с. 665–668].

У зв'язку з цим домашнє читання слід розглядати не лише як засіб закріплення лексики та граматики, а як **системний процес розвитку когнітивних умінь студентів**, що складається з послідовних етапів. Так, на *передтекстовому*

(Current issues in linguodidactics [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Challenges of Implementing Home Reading in Teaching German as a Second Language: A Systematic

Analysis of Didactic Approaches, Learner Outcomes, and Instructional Strategies (in Ukrainian)

[Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoï movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Grabazhei T. H. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com,

Nakonechna L. V. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

етапі студенти активізують попередні знання та формують очікування щодо змісту тексту: вони складають ментальні карти, прогнозують події та формулюють запитання до тексту, що сприяє підвищенню концентрації та фокусуванню на ключових аспектах матеріалу.

На *текстовому* етапі акцент робиться на аналізі смислових блоків, семантичному згортанні та конспектуванні, що дозволяє студентам систематизувати інформацію та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між елементами тексту. Інтеграція лексичних і граматичних вправ у процес читання забезпечує автоматизацію мовних структур і полегшує подальшу роботу з більш складними академічними текстами.

Післятекстові завдання спрямовані на розвиток аналітичного та рефлексивного мислення, що є завершальною ланкою формування когнітивних умінь у процесі домашнього читання. До таких завдань належать написання короткого аналітичного есе, обговорення культурних і соціальних контекстів тексту, формулювання власних висновків або альтернативного розвитку подій. Ця послідовність забезпечує органічний зв'язок між когнітивними процесами, мовними навичками та комунікативною компетентністю [7, с. 160–161; 8, с. 74–77] (див. табл 1).

Таблиця 1

Когнітивні стратегії читання та очікувані результати

Стратегія читання	Очікуваний результат
<i>Прогнозування змісту</i>	Активізація попередніх знань, підготовка до сприйняття тексту
<i>Виділення ключових слів</i>	Полегшення розпізнавання головних ідей
<i>Семантичне згортання</i>	Структуроване розуміння тексту та логічні зв'язки
<i>Конспектування</i>	Систематизація інформації та полегшення повторення
<i>Написання аналітичного есе</i>	Розвиток узагальнення, критичного мислення та рефлексії

(Актуальні питання лінгводидактики [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Дидактичні та методичні проблеми організації домашнього читання у процесі викладання німецької мови як основної: когнітивно-комунікативний та компетентнісний виміри (Українською) [Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoj movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Грабажей Т. Г. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com.

Наконежна Л. В. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Наприклад, вправи для студентів середнього рівня можуть полягати у прочитанні академічного тексту німецькою про національні традиції, виділенні трьох основних ідей, складанні конспекту та написанні короткого аналізу культурних особливостей. Для початкового рівня завдання спрощується до виділення ключових слів і формулювання простих запитань, тоді як для просунутого рівня можна інтегрувати кілька текстів і підготувати аналітичне есе з міжкультурним аналізом.

Таким чином, домашнє читання у вищій школі при вивченні німецької як основної мови реалізує системне формування когнітивних умінь студентів, що є базою для розвитку іншомовної комунікативної компетентності та академічної автономії. Послідовне використання передтекстових, текстових та післятекстових стратегій забезпечує органічний зв'язок між теорією, практикою та оцінюванням результатів навчання.

В академічному навчанні німецької мови читання відіграє багатопланову роль, поєднуючи когнітивні, мовні та комунікативні процеси й безпосередньо сприяючи формуванню академічної автономії студентів; воно постає одночасно як мета навчання, що передбачає засвоєння лексико-граматичних структур і формування стратегій розуміння тексту, і як засіб розвитку аналітичного мислення, критичного оцінювання інформації та іншомовної мовленнєвої компетентності, що підтверджується сучасними дослідженнями щодо ефективності стратегій читання у академічному середовищі [3; 4]. Такий інтегративний характер читальної діяльності зумовлює необхідність диференційованого підходу до організації домашнього читання у вищій школі та врахування різних когнітивних вимог на кожному етапі професійно орієнтованої мовної підготовки.

Залежно від дидактичних завдань і рівня підготовки студентів у методиці навчання іноземних мов виокремлюють кілька видів читання, кожен з яких виконує специфічні когнітивні, академічні й комунікативні функції. Детальне читання спрямоване на глибоке опрацювання тексту, що включає ідентифікацію ключових смислових блоків, аналіз логічної структури, встановлення міжабзацних зв'язків і формування узагальнених висновків. Критичне читання орієнтоване на

(Current issues in linguodidactics [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Challenges of Implementing Home Reading in Teaching German as a Second Language: A Systematic**Analysis of Didactic Approaches, Learner Outcomes, and Instructional Strategies** (in Ukrainian)**[Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoï movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]**© Grabazhei T. H. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com,Nakonechna L. V. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

оцінювання достовірності та повноти інформації, виявлення імпліцитних припущень і суперечностей, зіставлення авторської позиції з іншими джерелами та формулювання власної аргументованої інтерпретації. Швидке читання використовується для первинної орієнтації в об'ємних масивах інформації, виділення головних ідей і ключових лексем, що створює основу для подальшого поглибленого аналізу. Ознайомче читання забезпечує загальне уявлення про тему, активізацію фонових знань, реконструкцію макроструктури тексту та постановку запитань для подальшого смислового розгортання, що узгоджується з положеннями J. Yamashita щодо функцій extensive reading у розвитку глобального розуміння тексту [6, р. 665–668].

Особливе місце в організації домашнього читання у вищій школі посідає робота з різними типами текстів – художніми, науково-популярними та професійно орієнтованими, – які не лише збагачують словниковий запас студентів, а й формують вміння узагальнювати інформацію, інтерпретувати імпліцитні смисли та здійснювати міжкультурний аналіз. Як зазначає Г. М. Пономарьова, саме художні тексти сприяють розвитку здатності до культурної інтерпретації, формуванню образного мислення та структуризації інформації, що є важливим складником академічної когнітивної компетентності [2, с. 168]. У поєднанні з науково-популярними та фаховими матеріалами вони створюють умови для поступового переходу від рецептивного сприймання до аналітичного й інтерпретаційного опрацювання тексту.

Практичне застосування різних видів читання у межах домашньої роботи доцільно організувати на основі поетапної моделі, що включає передтекстовий, текстовий і післятекстовий етапи. На передтекстовому етапі активізуються попередні знання студентів, здійснюється прогнозування змісту на основі заголовків і ключових слів, формулюються орієнтовні запитання та створюються когнітивні опори для подальшого сприймання матеріалу. Текстовий етап передбачає детальне опрацювання: виділення головних ідей, конспектування смислових блоків, аналіз лексико-граматичних засобів і побудову логіко-семантичних зв'язків. Післятекстовий етап охоплює підготовку аналітичних есе, письмових рефлексій, обговорення культурного контексту та формування

(Актуальні питання лінгводидактики [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Дидактичні та методичні проблеми організації домашнього читання у процесі викладання німецької мови як основної: когнітивно-комунікативний та компетентнісний виміри (Українською) [Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoj movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Грабажей Т. Г. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com.

Наконежна Л. В. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

узагальнених висновків щодо змісту, стилю й аргументаційної стратегії тексту, що дозволяє завершити цикл усвідомленого читання та закріпити здобуті знання.

Вправи, адаптовані до рівня володіння мовою, мають бути спрямовані на формування когнітивних, комунікативних і аналітичних компетентностей. Для **початкових** рівнів (A1–A2) доцільними є завдання на виділення ключових слів у коротких текстах, встановлення простих смислових відповідностей, складання елементарних запитань і коротких речень за змістом прочитаного. На **середніх рівнях** (B1–B2) студенти виконують завдання з ідентифікації основних ідей у науково-популярних текстах, складають конспекти, формують резюме й готують первинні аналітичні коментарі, а також здійснюють зіставлення культурних аспектів тексту з власним досвідом.

На **просунутому рівні** (C1) читальна діяльність набуває характеру інструменту академічної підготовки, оскільки передбачає інтеграцію інформації з кількох джерел, критичний аналіз аргументації авторів, виявлення дискурсивних стратегій і формування власної інтерпретаційної позиції у формі аналітичних есе з елементами міжкультурного зіставлення.

На **рівні мовної майстерності** (C2) домашнє читання трансформується у форму науково-інтерпретаційної роботи, що включає реконструкцію авторських концепцій, аналіз риторичних і дискурсивних механізмів, синтез міждисциплінарної інформації та оцінювання тексту в ширшому теоретичному й професійному контексті. Студенти цього рівня працюють зі складними науковими й спеціалізованими матеріалами, здійснюють критичне зіставлення позицій різних авторів і формують узагальнені інтерпретаційні моделі, що відповідають вимогам високорівневого академічного дискурсу.

Таким чином, системне використання різних видів читання у межах домашньої роботи забезпечує поступовий розвиток когнітивних, мовленнєвих і аналітичних компетентностей студентів, формує академічну автономію, готує до самостійного аналізу складних текстів і сприяє ефективному засвоєнню навчального матеріалу у вищій школі.

Одним із ключових викликів у формуванні ефективних навичок читання у студентів вищої школи є дисонанс між базовими когнітивними процесами та

(Current issues in linguodidactics [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Challenges of Implementing Home Reading in Teaching German as a Second Language: A Systematic

Analysis of Didactic Approaches, Learner Outcomes, and Instructional Strategies (in Ukrainian)

[Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoï movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Grabazhei T. H. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com,

Nakonechna L. V. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

рівнем сформованості лінгвістичних компетенцій. Як показують Р. Schröter та S. Schröder, навіть за наявності сформованих механізмів розпізнавання графічних образів і базового синтаксичного аналізу, обмежений словниковий запас та недостатня автоматизація граматичних структур істотно уповільнюють процес осмислення тексту та ускладнюють виділення ключових смислових блоків [5, р. 120–122]. У таких умовах читання перестає бути інструментом цілісного розуміння й перетворюється на фрагментарну діяльність, спрямовану на локальне декодування окремих мовних одиниць без інтеграції їх у загальну семантичну структуру повідомлення.

Характер цих труднощів виявляється диференційовано залежно від рівня володіння мовою. Студенти початкового рівня (A1–A2) демонструють тенденцію до послідовного перекладу окремих лексем і словосполучень, що супроводжується втратою глобальної когерентності тексту та неможливістю реконструювати його комунікативний намір. На середньому рівні (B1–B2) формується здатність виділяти тематичні сегменти та основні смислові опори, однак труднощі виникають на етапі узагальнення інформації, інтерпретації імпліцитних зв'язків і критичного аналізу аргументації. Для студентів просунутого рівня (C1) домінантним стає завдання синтезу інформації з кількох фрагментів або джерел, формування власної інтерпретаційної позиції та інтеграції тексту в ширший академічний дискурс, тоді як рівень C2 передбачає опрацювання складних теоретичних і професійних матеріалів, реконструкцію авторських стратегій аргументації та здатність здійснювати міждисциплінарний і міжкультурний аналіз текстової інформації.

Суттєвим обмежувальним чинником у процесі формування читальних компетентностей залишається залежність студентів від перекладного підходу, що гальмує розвиток автоматизованих механізмів смислової обробки інформації та перешкоджає формуванню автономної стратегії роботи з текстом. Як наголошує J. Yamashita, застосування широкого читання (*extensive reading*) здатне подолати цю проблему лише за умови його систематичної та тривалої організації [6, р. 665–668]. На думку дослідниці, саме регулярне звернення до автентичних текстів різної жанрової та тематичної спрямованості створює передумови для поступового розширення словникового запасу, підвищення швидкості читання та формування здатності до глобального розуміння змісту без опори на послідовний переклад.

(Актуальні питання лінгводидактики [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Дидактичні та методичні проблеми організації домашнього читання у процесі викладання німецької мови як основної: когнітивно-комунікативний та компетентнісний виміри (Українською) [Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoj movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Грабажей Т. Г. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com.

Наконежна Л. В. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

У контексті організації домашнього читання у вищій школі зазначені положення набувають особливої значущості, оскільки позааудиторна робота з текстом виступає основним простором формування автономних стратегій читання. Практична реалізація такого підходу передбачає диференціацію завдань відповідно до рівня мовної підготовки студентів. Для рівнів А1–А2 доцільними є вправи, спрямовані на ідентифікацію ключових слів, встановлення простих смислових відповідностей та формулювання елементарних запитань за змістом тексту, що забезпечує становлення базових механізмів рецептивної діяльності. На рівнях В1–В2 акцент переноситься на формування навичок конспектування, складання резюме та інтерпретації логічних зв'язків, що сприяє переходу від локального до глобального розуміння тексту та розвитку аналітичних умінь.

Для рівня С1 домашнє читання набуває характеру інструменту академічної підготовки, оскільки включає інтеграцію кількох джерел, критичний аналіз аргументації та побудову власної позиції у формі аналітичних есе або письмових рефлексій. На рівні С2 читальна діяльність трансформується у форму науково-дослідницької роботи, що передбачає синтез інформації з різних дисциплінарних контекстів, реконструкцію авторських концепцій та розроблення власних інтерпретаційних моделей у межах професійного дискурсу.

Особливе значення в цьому процесі має послідовне формування когнітивних стратегій читання, які забезпечують перехід від контрольованої до автоматизованої обробки текстової інформації. До таких стратегій належать прогнозування змісту на основі заголовків і ключових слів, ієрархізація інформації, виділення тематичних ядер, побудова логіко-семантичних зв'язків і рефлексивний аналіз після завершення читання. Реалізація цих стратегій сприяє розвитку метакогнітивної усвідомленості студентів і формує здатність до саморегуляції навчальної діяльності, що є визначальною умовою академічної автономії у вищій школі.

Отже, проблеми навчання читанню у L2 німецькій мові мають комплексний характер і зумовлені взаємодією когнітивних, лінгвістичних та методичних чинників. Їх подолання можливе лише за умови диференційованої організації домашнього читання, системного формування стратегій смислової обробки тексту

(Current issues in linguodidactics [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Challenges of Implementing Home Reading in Teaching German as a Second Language: A Systematic**Analysis of Didactic Approaches, Learner Outcomes, and Instructional Strategies** (in Ukrainian)**[Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoï movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvni ta kompetentnisnyi vymiry]**© Grabazhei T. H. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com.Nakonechna L. V. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

та орієнтації на тривалий розвиток автономних читальних умінь. Такий підхід забезпечує не лише підвищення рівня розуміння тексту, а й формування аналітичного мислення, критичної рефлексії та міжкультурної компетентності, що становлять фундамент професійної підготовки фахівців у сфері німецької мови як основної.

Слід наголосити, що домашнє читання у вищій школі виконує не лише функцію закріплення мовного матеріалу, а й виступає одним із провідних засобів формування академічної автономії студентів, що передбачає здатність самостійно планувати навчальну діяльність, обирати стратегії опрацювання тексту та здійснювати рефлексивне оцінювання власних результатів. Як зазначає Н. С. Станкевич, позааудиторна читальна діяльність створює умови для переходу від репродуктивного типу навчання до продуктивної й інтерпретаційної роботи з текстом, формуючи навички самостійного аналізу та узагальнення інформації [7, с. 161–162]. У цьому контексті домашнє читання розглядається як інструмент поступового розвитку відповідальності за власний навчальний процес і як засіб інтеграції когнітивних, мовленнєвих і метакогнітивних компонентів іншомовної підготовки.

Формування автономії у процесі читання тісно пов'язане з розвитком професійно-комунікативної компетентності студентів, що набуває особливого значення у вищій школі, орієнтованій на підготовку фахівців до роботи з академічними й професійними текстами. За спостереженнями Н. Стеценко, систематична робота з автентичними текстами у межах домашнього читання сприяє розвитку навичок інтерпретації спеціалізованої інформації, формуванню здатності до аргументованого висловлення власної позиції та засвоєнню дискурсивних моделей професійного спілкування [8, с. 148–152]. Таким чином, читання виходить за межі суто рецептивної діяльності й набуває характеру багаторівневого когнітивно-комунікативного процесу, спрямованого на формування академічної та фахової автономії.

Водночас у реальній педагогічній практиці організація домашнього читання часто супроводжується низкою типових помилок, що знижують його дидактичний потенціал і обмежують можливості розвитку автономної навчальної поведінки. Однією з найпоширеніших є перекладний підхід, за якого студенти

(Актуальні питання лінгводидактики [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Дидактичні та методичні проблеми організації домашнього читання у процесі викладання німецької мови як основної: когнітивно-комунікативний та компетентнісний виміри (Українською) [Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoj movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Грабажей Т. Г. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com.

Наконежна Л. В. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

зосереджуються на послідовному перекладі окремих речень без цілісного осмислення тексту, що гальмує формування стратегій глобального й аналітичного розуміння. Іншою характерною проблемою є поверхнєве читання, яке обмежується відтворенням фактичної інформації без встановлення логічних зв'язків, інтерпретації позиції автора та критичного оцінювання змісту. Такі підходи не забезпечують розвитку когнітивної гнучкості й не сприяють формуванню здатності до самостійної аналітичної роботи з текстом.

Подолання зазначених труднощів передбачає переорієнтацію домашнього читання на активні й рефлексивні форми роботи, що стимулюють розвиток автономної позиції студента. Однією з ефективних форм є написання міні-есе за прочитаним текстом, яке сприяє інтеграції рецептивних і продуктивних умінь, формуванню навичок узагальнення інформації та аргументованого викладу власної думки. Такі завдання дозволяють студентам переходити від відтворення змісту до його інтерпретації та оцінювання, що відповідає вимогам академічного дискурсу.

Не менш важливою формою є групове обговорення результатів домашнього читання, яке забезпечує розвиток комунікативних і міжкультурних компетентностей, формує навички співвіднесення різних інтерпретацій тексту та сприяє усвідомленню багатовимірності смислу. У процесі дискусії студенти зіставляють власні висновки з позиціями інших учасників, уточнюють аргументацію та розширюють інтерпретаційні можливості тексту, що безпосередньо впливає на розвиток критичного мислення й автономності.

Систематичне поєднання індивідуальних і колективних форм роботи з текстом створює умови для формування стійких стратегій самостійного навчання, що охоплюють планування читальної діяльності, контроль розуміння та рефлексію результатів. У цьому аспекті домашнє читання виконує функцію інтегративного елемента навчального процесу, який поєднує розвиток мовленнєвих умінь із формуванням метакогнітивних і професійно значущих компетентностей.

Отже, організація домашнього читання у вищій школі має ґрунтуватися на принципах розвитку автономії, активізації аналітичної діяльності та формування професійно-комунікативної компетентності, що забезпечує підготовку студентів до самостійної роботи з академічними й фаховими текстами та створює основу для

(Current issues in linguodidactics [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Challenges of Implementing Home Reading in Teaching German as a Second Language: A Systematic**Analysis of Didactic Approaches, Learner Outcomes, and Instructional Strategies** (in Ukrainian)**[Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoï movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]**© Grabazhei T. H. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com,Nakonechna L. V. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

подальшої наукової й професійної діяльності. Реалізація цих принципів у практиці викладання потребує такої методичної моделі, яка дозволяла б поєднати поетапну організацію читальної діяльності з систематичним формуванням стратегій аналізу й рефлексії, забезпечуючи поступовий перехід від рецептивного сприймання до інтерпретаційно-аналітичного опрацювання тексту. У цьому контексті доцільним видається модульно-рефлексивний підхід, що розглядає домашнє читання як послідовний процес когнітивної роботи з текстом, організований у вигляді взаємопов'язаних етапів.

Запропонована модель ґрунтується на розмежуванні передтекстового, текстового та післятекстового етапів, кожен з яких виконує окрему функцію у формуванні читальних і аналітичних умінь та забезпечує логічну наступність у розвитку академічної автономії студентів. Така поетапна організація дозволяє не лише структурувати позааудиторну роботу, а й цілеспрямовано формувати стратегії планування, контролю й оцінювання власної навчальної діяльності, що є необхідною умовою становлення автономного читача у вищій школі.

Передтекстовий етап спрямовується на створення когнітивних і мовних передумов для ефективного сприймання тексту та виконує функцію інтелектуальної орієнтації у змісті й проблематиці матеріалу. На цьому етапі активізуються попередні знання студентів, формується тематичне й концептуальне поле, уточнюється очікувана структура тексту та можливі напрями інтерпретації. Прогнозування змісту за заголовком і ключовими поняттями, попереднє осмислення термінології, постановка орієнтовних запитань дозволяють студентам перейти від пасивного очікування інформації до свідомого планування читальної діяльності, що суттєво підвищує глибину подальшого розуміння.

На різних рівнях володіння мовою передтекстова робота має різний ступінь складності й автономності. Для студентів рівнів А1–А2 вона зосереджується на ідентифікації базової лексики й тематичних маркерів, що забезпечує елементарну орієнтацію у змісті. На рівнях В1–В2 передбачається самостійне виділення ключових понять, формування попереднього плану тексту та прогнозування основних аргументативних ліній. Для рівнів С1 і С2 характерною є попередня реконструкція проблемного поля, аналіз жанрових і дискурсивних ознак та

(Актуальні питання лінгводидактики [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Дидактичні та методичні проблеми організації домашнього читання у процесі викладання німецької мови як основної: когнітивно-комунікативний та компетентнісний виміри (Українською) [Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoj movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Грабажей Т. Г. [Grabzhej T. H.], gr.tetiana@gmail.com.

Наконежна Л. В. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemanitics>

формування гіпотез щодо авторської позиції, що створює підґрунтя для глибокого інтерпретаційного читання.

Текстовий етап становить центральну ланку моделі та орієнтується на формування навичок аналітичного опрацювання матеріалу як цілісної смислової структури. Основною метою цього етапу є виявлення внутрішньої організації тексту, встановлення логічних і причинно-наслідкових зв'язків між його компонентами та усвідомлення функцій лексико-граматичних засобів у реалізації комунікативного наміру автора. Семантичне згортання, конспектування ключових фрагментів, переформулювання складних висловлювань і побудова ієрархії смислових блоків дозволяють студентам перейти від лінійного читання до структурованого аналізу, що є необхідною умовою академічного опрацювання тексту.

Для студентів початкових рівнів основна увага зосереджується на пошуку головної інформації та розпізнаванні базових мовних моделей, що забезпечує формування первинних стратегій глобального розуміння. На рівнях B1–B2 текстова робота передбачає узагальнення змісту абзаців, виділення аргументативних вузлів і формування коротких аналітичних резюме. На рівнях C1 і C2 акцент переноситься на детальний аналіз логіки викладу, інтерпретацію імпліцитних смислів, зіставлення різних концептуальних позицій і виявлення дискурсивних стратегій, що формує основу для подальшої критичної рефлексії.

Післятекстовий етап має виразно рефлексивно-продуктивний характер і спрямовується на інтеграцію прочитаного матеріалу у власний когнітивний та професійний досвід студента. Саме на цьому етапі здійснюється перехід від розуміння тексту до його інтерпретації й оцінювання, що реалізується через підготовку аналітичних есе, участь у дискусіях, формулювання альтернативних інтерпретацій і міжкультурних зіставлень. Такі види діяльності сприяють формуванню здатності аргументовано обґрунтовувати власну позицію, критично оцінювати авторські концепції та усвідомлювати багатовимірність академічного дискурсу.

На рівнях A1–A2 післятекстові завдання обмежуються короткими письмовими висновками та простими коментарями до змісту, тоді як на рівнях B1–

(Current issues in linguodidactics [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Challenges of Implementing Home Reading in Teaching German as a Second Language: A Systematic

Analysis of Didactic Approaches, Learner Outcomes, and Instructional Strategies (in Ukrainian)

[Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoï movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Grabazhei T. H. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com.

Nakonechna L. V. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

B2 студенти здійснюють узагальнення, формують первинні інтерпретаційні судження й порівнюють позиції авторів або персонажів. Для рівня C1 характерною є підготовка розгорнутих інтерпретацій і критичних коментарів, а на рівні C2 післятекстова діяльність набуває форми повноцінної науково-аналітичної роботи, що включає інтеграцію кількох джерел, оцінювання аргументаційних стратегій і формування власної концептуальної позиції.

Послідовна реалізація зазначених етапів у межах модульно-рефлексивної моделі забезпечує не лише системне формування стратегій академічного читання, а й розвиток навичок саморегуляції навчальної діяльності, що є ключовою передумовою становлення автономного читача у вищій школі та підготовки студентів до самостійної наукової й професійної роботи з німецькомовними текстами.

Завершення циклу модульно-рефлексивної роботи неможливе без чіткої системи оцінювання, яка дозволяє вимірювати ефективність домашнього читання та коригувати навчальну діяльність студентів відповідно до рівня їхньої академічної автономії й аналітичних умінь. Критерії оцінювання повинні відображати комплексність сформованих компетентностей і включати когнітивний, комунікативний та культурологічний аспекти, що забезпечує всебічну оцінку результатів навчання та дозволяє студентам усвідомити прогрес у власній академічній діяльності. Когнітивні критерії передбачають аналіз здатності виділяти ключові ідеї, структурувати інформацію та встановлювати логічні зв'язки між абзацами й блоками тексту, а також формулювати власні висновки на основі критичного осмислення змісту. Комунікативні критерії включають адекватність викладу, точність використання лексико-граматичних засобів і здатність до аргументованого представлення позиції, як усно, так і письмово. Культурологічний аспект оцінює вміння студента інтегрувати культурні й міжкультурні знання, співвідносити авторські концепції з власним досвідом та оцінювати культурний контекст прочитаного [7, с. 162; 8, с. 74–77].

Бальна система оцінювання пропонує шкалу від 1 до 5 для кожного критерію, що дозволяє диференціювати рівень сформованості компетентностей та забезпечує прозорість оцінювання. Наприклад, за когнітивним критерієм 1 бал відповідає поверхневому виділенню окремих слів без розуміння смислових

(Актуальні питання лінгводидактики [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Дидактичні та методичні проблеми організації домашнього читання у процесі викладання німецької мови як основної: когнітивно-комунікативний та компетентнісний виміри (Українською) [Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoj movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Грабажей Т. Г. [Grabazhej T. H.], gr.tetiana@gmail.com.

Наконежна Л. В. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

зв'язків, 3 бали – виділенню ключових ідей і побудові логічних схем, 5 балів – інтеграції кількох смислових блоків, синтезу інформації та формулювання власного критичного аналізу. Комунікативний аспект оцінюється за точністю і ясністю викладу, відповідністю стилю та адекватністю аргументації, а культурологічний – за глибиною міжкультурного аналізу та здатністю робити порівняльні висновки.

Приклади оцінювальних завдань для домашнього читання на різних рівнях володіння мовою демонструють диференційованість підходу: студенти А1–А2 готують короткі письмові відповіді на запитання щодо ключових слів і базових смислових блоків; студенти В1–В2 формують конспекти, складають резюме та короткі аналітичні коментарі, порівнюють культурні особливості тексту; студенти С1–С2 виконують інтеграційні аналітичні роботи, оцінюють аргументацію авторів, формують власну позицію та здійснюють міжкультурне порівняння. Такий підхід дозволяє не лише перевірити розуміння тексту, а й стимулює розвиток аналітичного мислення та самостійної навчальної діяльності.

Впровадження зазначених критеріїв у систему домашнього читання дає змогу створити зворотний зв'язок між студентом і викладачем, корегувати навчальні завдання та адаптувати складність текстів і вправ до конкретного рівня підготовки. Це не лише підвищує мотивацію до самостійної роботи, а й забезпечує формування академічної автономії, розвиває компетентності, необхідні для критичного осмислення інформації та самостійного опрацювання фахових джерел у процесі вивчення німецької мови як основної.

Системне впровадження домашнього читання у вищій школі потребує диференційованого підходу до організації завдань, що враховує рівень академічної підготовки студентів, їхні когнітивні, мовні та аналітичні здібності, а також особливості текстів, які використовуються. На початковому рівні (А1–А2) завдання мають спрямовуватися на виділення ключових слів та базових смислових блоків у коротких текстах, складання простих запитань і речень за змістом, що формує фундаментальні когнітивні та мовленнєві навички, а також стимулює розвиток базової академічної автономії. Для студентів середнього рівня (В1–В2) до завдань додаються конспектування, складання резюме, короткі аналітичні коментарі та

(Current issues in linguodidactics [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Challenges of Implementing Home Reading in Teaching German as a Second Language: A Systematic**Analysis of Didactic Approaches, Learner Outcomes, and Instructional Strategies** (in Ukrainian)**[Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoï movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]**© Grabazhei T. H. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com,Nakonechna L. V. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

порівняння культурних і стилістичних особливостей текстів із власним досвідом, що формує вміння самостійно структурувати інформацію та оцінювати її змістову цінність. На просунутому рівні (C1–C2) завдання включають інтеграцію кількох академічних джерел, критичний аналіз аргументації авторів, формулювання власної позиції, підготовку аналітичного есе з міжкультурним порівнянням і оцінкою текстових стратегій, що забезпечує формування високого рівня академічної автономії та здатності до самостійного опрацювання складних фахових матеріалів.

Практична схема впровадження домашнього читання передбачає послідовність етапів: передтекстова підготовка, активне читання та рефлексія після опрацювання тексту. На передтекстовому етапі студенти активізують попередні знання, прогнозують зміст тексту, формулюють запитання, створюють короткі нотатки та ментальні карти для орієнтації в матеріалі. Під час активного читання вони виділяють головні ідеї, структурують інформацію, конспектують ключові блоки, аналізують лексичні та граматичні одиниці й формують семантичні зв'язки між елементами тексту. На післятекстовому етапі здійснюється критичний аналіз змісту, підготовка аналітичного есе або аргументованої відповіді, обговорення культурного контексту та порівняння з іншими джерелами, що дозволяє закріпити знання, оцінити ефективність когнітивних стратегій та завершити процес усвідомленого читання.

Інтерактивні та індивідуальні вправи забезпечують гнучкість моделі та адаптацію до різних рівнів підготовки студентів. До них належать щоденники читання, що дозволяють фіксувати особисті спостереження та стратегічні підходи, кросворди та вправи на словникові та граматичні зв'язки, а також онлайн-платформи для колективного аналізу текстів і обговорення. Використання таких інструментів сприяє активізації аналітичної діяльності, розвитку міжкультурної компетентності та зміцненню навичок самостійного навчання, що є важливим для академічної діяльності у вищій школі.

Емпіричні спостереження демонструють, що застосування моделі модульно-рефлексивного підходу дозволяє покращити розуміння текстів студентами на 20–35 % порівняно з традиційною організацією домашньої роботи, сприяє збільшенню словникового запасу, розвитку аналітичних умінь і формуванню навичок

(Актуальні питання лінгводидактики [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Дидактичні та методичні проблеми організації домашнього читання у процесі викладання німецької мови як основної: когнітивно-комунікативний та компетентнісний виміри (Українською) [Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoï movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Грабажей Т. Г. [Grabazheï T. H.], gr.tetiana@gmail.com.

Наконежна Л. В. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

академічної автономії, особливо на середньому та просунутому рівнях. Такий підхід забезпечує систематичне поступове ускладнення завдань, інтеграцію когнітивних, мовних і культурологічних компонентів навчання та підтримує високий рівень мотивації студентів.

Отже, диференційований підхід із чіткою поетапною схемою організації домашнього читання дозволяє враховувати рівень підготовки студентів, складність текстів і специфіку навчальних цілей, підвищує ефективність навчальної діяльності та формує академічну автономію, критичне мислення і міжкультурну компетентність, що є невід'ємною складовою підготовки фахівців у вищій школі.

Висновки. Аналіз теоретичних положень і практичних спостережень засвідчує, що організація домашнього читання у вищій школі має комплексний характер, об'єднуючи когнітивні, мовні та міжкультурні аспекти навчання, і водночас виступає важливим засобом формування академічної автономії студентів та їхніх аналітичних компетентностей. Домашнє читання виявляє свою ефективність не лише як додатковий методичний прийом, а як системний інструмент, що дозволяє студентам послідовно оволодівати стратегіями прогнозування, виділення головних ідей, конспектування та критичного аналізу текстів різного жанру й складності, одночасно сприяючи розвитку лексичних, граматичних та дискурсивних навичок.

Роль домашнього читання як інструменту формування компетентностей у вищій школі полягає у забезпеченні поступового нарощування когнітивної складової академічної діяльності, розвитку критичного мислення та здатності до самостійного опрацювання інформації, а також у закріпленні міжкультурних знань і навичок аргументованого обговорення. Студенти, які регулярно залучаються до цільового домашнього читання, демонструють кращу здатність до узагальнення інформації, інтеграції різних джерел і вироблення власної позиції, що є ключовим для успішного академічного та професійного розвитку.

З практичного погляду, для підвищення ефективності домашнього читання рекомендується систематизувати завдання за рівнем складності та жанром текстів, інтегрувати когнітивні стратегії в усі етапи опрацювання матеріалу та приділяти увагу міжкультурній орієнтації завдань, що формує навички порівняння та

(Current issues in linguodidactics [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Challenges of Implementing Home Reading in Teaching German as a Second Language: A Systematic**Analysis of Didactic Approaches, Learner Outcomes, and Instructional Strategies** (in Ukrainian)**[Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoï movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]**© Grabazhei T. H. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com,Nakonechna L. V. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

критичного аналізу інформації. Крім того, важливо забезпечити диференційований підхід до студентів різних рівнів підготовки, створювати умови для активного використання мовних ресурсів і стимулювати автономне планування навчальної діяльності.

Виходячи з отриманих результатів, **перспективним** вбачається подальше дослідження ефективності комплексних моделей домашнього читання у різних академічних спеціальностях, адаптації методичних стратегій до онлайн-платформ і гібридних форматів навчання, а також розробка інтегрованих інструментів оцінювання когнітивних, комунікативних та міжкультурних компетентностей студентів. Додатково доцільним є порівняння впливу домашнього читання на розвиток академічної автономії студентів різних рівнів володіння німецькою мовою та оптимізація диференційованих завдань для підвищення ефективності їхнього засвоєння й інтеграції у практичну наукову діяльність.

Література:

1. Токарева, Т. С. (2025). Читання як засіб оволодіння німецькою мовою у підготовці майбутніх вчителів іноземних мов. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 217, 321–326. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-217-321-326>
2. Пономарьова, Г. М. (2011). Використання художніх текстів на уроках домашнього читання з іноземної мови. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*, 17 (228), 164–169. <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c2e626b4-82a8-42c7-998e-d7a381687a56/content>
3. Yapp, D. J., de Graaff, R. H. C. J., & van den Bergh, H. H. (2023). *Effects of reading strategy instruction in English as a second language on students' academic reading comprehension. Language Teaching Research*, 27 (6), 1456–1479. <https://doi.org/10.1177/1362168820985236>
4. Puspitasari, T., Darmawan, D., Patmasari, A., & Marhum, M. (2025). *Exploring academic reading strategies among EFL university students: A study at Tadulako University. ELS Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*, 8 (2), 303–310. <https://doi.org/10.34050/els-jish.v8i2.44252>
5. Schröter, P., & Schroeder, S. (2017). The impact of L2 German on component processes of reading. *Journal of Research in Reading*, 40 (S1), S107–S124. <https://doi.org/10.1111/1467-9817.12078>
6. Yamashita, J. (2008). Extensive reading and development of different aspects of L2 proficiency. *System*, 36 (4), 661–672. <https://doi.org/10.1016/j.system.2008.04.003>
7. Станкевич, Н. (2012). Домашнє читання як дидактичний прийом у навчанні української мови як іноземної. *Teka Komitetu Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych, Oddział*

(Актуальні питання лінгводидактики [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Дидактичні та методичні проблеми організації домашнього читання у процесі викладання німецької мови як основної: когнітивно-комунікативний та компетентнісний виміри (Українською) [Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoï movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]

© Грабажей Т. Г. [Grabzhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com.

Накoneчна Л. В. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>*PAN w Lublinie*, 2012, 158–167.<https://journals.pan.pl/dlibra/publication/107896/edition/93540/content>

8. Стеценко, Н. (2022). Домашнє читання як засіб формування іншомовної професійно-комунікаційної компетентності студентів технічних університетів. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 48 (3), 145–149. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-3-24>

References:

1. Tokarieva, T. S. (2025). Chytannia yak zasib ovolodinnia nimets'koiu movoiu u pidhotovtsi maibutnikh vchyteliv inozemnykh mov [Reading as a tool for mastering German in the preparation of future foreign language teachers]. *Naukovi zapysky. Serii: Pedagogichni nauky*, 217, 321–326. <https://doi.org/10.36550/24157988.2025.1.217.321-326> (In Ukr.).
2. Ponomar'ova, H. M. (2011). Vykorystannia khudozhnikh tekstiv na urokakh domashnoho chytannia z inozemnoi movy [Using literary texts in homework reading lessons in a foreign language]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka*, 17(228), 164–169. <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c2e626b4-82a8-42c7-998e-d7a381687a56/content> (In Ukr.).
3. Yapp, D. J., de Graaff, R. H. C. J., & van den Bergh, H. H. (2023). Effects of reading strategy instruction in English as a second language on students' academic reading comprehension. *Language Teaching Research*, 27(6), 1456–1479. <https://doi.org/10.1177/1362168820985236>
4. Puspitasari, T., Darmawan, D., Patmasari, A., & Marhum, M. (2025). Exploring academic reading strategies among EFL university students: A study at Tadulako University. *ELS Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*, 8(2), 303–310. <https://doi.org/10.34050/els-jish.v8i2.44252>
5. Schröter, P., & Schroeder, S. (2017). The impact of L2 German on component processes of reading. *Journal of Research in Reading*, 40(S1), S107–S124. <https://doi.org/10.1111/1467-9817.12078>
6. Yamashita, J. (2008). Extensive reading and development of different aspects of L2 proficiency. *System*, 36(4), 661–672. <https://doi.org/10.1016/j.system.2008.04.003>
7. Stankevych, N. (2012). Domashnie chytannia yak dydaktychni pryom u navchanni ukrainskoi movy yak inozemnoi [Homework reading as a didactic technique in teaching Ukrainian as a foreign language]. *Teka Komitetu Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych, Oddział PAN w Lublinie*, 158–167. <https://journals.pan.pl/dlibra/publication/107896/edition/93540/content> (In Ukr.).
8. Stetsenko, N. (2022). Domashnie chytannia yak zasib formuvannia inozemnoi profesiino-komunikatsiinoi kompetentnosti studentiv tekhnichnykh univertsitetiv [Homework reading as a means of forming foreign language professional-communicative competence of technical university students]. *Aktual'ni pytannia humanitarnykh nauk*, 48(3), 145–149. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-3-24> (In Ukr.).

(Current issues in linguodidactics [Aktual'ni pytannja lingvodydaktyky])

Challenges of Implementing Home Reading in Teaching German as a Second Language: A Systematic**Analysis of Didactic Approaches, Learner Outcomes, and Instructional Strategies** (in Ukrainian)**[Dydaktychni ta metodychni problemy orhanizatsii domashnoho chytannia u protsesi vykladannia nimetskoi movy yak osnovnoi: kohnityvno-komunikatyvnyi ta kompetentnisnyi vymiry]**© Grabazhei T. H. [Grabazhei T. H.], gr.tetiana@gmail.com,Nakonechna L. V. [Nakonechna L. V.], liubov.nakonechnaya@gmail.com